

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MUHASEBE MESLEĞİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE ELAZIĞ İLİ UYGULAMASI

Doç. Dr. Fikret OTLU*

Arş Gör. A. Fethi DURMUŞ**

ÖZET

Bu çalışmada, Elazığ ilindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (Muhasebe Meslek Mensupları) muhasebe mesleğine bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, meslek mensupları ile bir anket çalışması yapılmıştır. Anketlerden elde edilen meslek mensuplarının yaş, kıdem, mezun olduğu fakülte ve bölüm, gelir düzeyi, iş yükü ve meslek ruhsatını alışı biçimi gibi verilerle, muhasebe mesleğinin saygın ve geçerli bir meslek olup olmadığı, meslek mensubunun yeniden meslek seçme şansı olsa muhasebe mesleğini yeniden seçip seçmeyeceği, birinci derecede bir yakının muhasebe mesleğini seçmesini onaylayıp onaylamadığı şeklindeki veriler çapraz tablo analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, meslek mensuplarının yaş, kıdem, iş yükü ve gelir düzeyleri ile muhasebe mesleğine bakışları arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler; Muhasebe Mesleği, Muhasebeciler, Muhasebe Mesleğine Bakış Açısı

AN EVALUATION OF ACCOUNTANTS PERCEPTION OF ACCOUNTING PROFESSION: AN APPLICATION IN THE PROVINCE OF ELAZIĞ

ABSTRACT

In this research, it will be tried to clarify Accountants perception of the accounting profession in Elazığ. For this purpose, a questionnaire has been done. By the questionnaire dates regarding to the age, seniority, graduation, level of income, burden of job, and the way of taking accounting certificate have been obtained. Then, a cross table analysis has been done in order to understand whether the accounting profession is a respected and currently one, their choose of accounting profession has been approved by their close relatives, and if they have had alternatives, would they choose the same profession once again. With this research, it has been tried to clarify the relations between age, seniority, level of income, burden of job and their perception of the profession.

Key Words: The Accounting Profession, Accountants, Perception of Accounting Profession

* İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

** İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü

1. GİRİŞ

Yapılan araştırmalar, muhasebe mesleğinin yorucu, stresli ve çok yıpratıcı bir meslek olduğunu ortaya koymaktadır. Muhasebe mesleğine yeni başlayan meslek mensupları ile mesleği uzun yıllardır icra eden meslek mensuplarının muhasebe mesleğine bakışlarında çok önemli farklılıklar bulunmaktadır. Meslek mensubunun yaşı, mesleki kıdemi ve iş yükü arttıkça meslekten aldığı haz azalmakta ve dolayısıyla başka mesleklere yöneldiği gözlenmektedir. Bu nedenlerden dolayı, bu çalışmada meslek mensuplarının demografik özellikleri ve sahip oldukları mesleki nitelikleri ile muhasebe mesleğine bakış açıları arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Destek hizmeti veren muhasebe, iktisadi gelişmelere uyum sağlayarak kendini yenilemektedir. Kendini yenilemek zorunda olan muhasebenin işlevlerini yerine getirecek olan muhasebecilerin de bu amaç doğrultusunda sürekli kendini geliştirmesi gerekmektedir¹.

Ülkemizde muhasebeciliğin bir meslek olarak kabul edilmesi çalışmalarına 1932 yılında başlanmış, TBMM'ne çeşitli tarihlerde kanun tasarıları sunulmuş ancak uzun yıllar bir sonuç alınamamıştır. Muhasebecilik, nihayet 01 Haziran 1989 tarihinde bir "meslek" olarak kabul edilmiştir². 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu 13 Haziran 1989'da

yürürlüğe girmiş, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ise 26 Aralık 1992'de yayımlanmıştır. Dolayısıyla, ülkemizde muhasebe mesleğiyle ilgili düzenlemelerin 20 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Bu nedenle muhasebenin güncel anlamıyla bir meslek haline getirilmesinde çok geç kalındığı söylenebilir. Ancak bu kısa tarihine rağmen muhasebe mesleğinin birçok önemli sayılan aşamaları oldukça hızlı bir şekilde geçtiği ve geliştiği görülmektedir. Özellikle mesleğe son 20 yılda giren meslek mensuplarının gelişmelere uyum sağlamada oldukça başarılı oldukları görülmüştür. Mesleğin gelecek nesillerinin ise, sadece fakülte mezunlarından oluşacakları ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir statüsünde görev yapacakları düşünüldüğünde bu gelişmeleri daha kolay takip edebilecekleri söylenebilir³.

Günümüzde muhasebecinin; bilgilere küresel boyutta ulaşabilen, bu bilgileri değerlendirebilen, yorumlayabilen, işletmenin geleceğine dair konulara dikkat çekebilen ve işletmeyle ilgili çıkar grupları için gelecek bilgileri belirleyebilen ve ortaya konmasını sağlayabilen özelliklerle donatılmış olması gerekmektedir. Özellikle küreselleşmeyle birlikte işletmelerin ve ticaretin uluslararası hale gelmesi, daha da karmaşık hal alan işlemlerin ve düzenlemelerin çözümlenebilmesi için muhasebe mesleğinin ve meslek mensuplarının küresel alanda faaliyet yeterliliğine sahip olması, bilişim teknolojilerini iyi kullanabilecek şekilde eğitilmeleri zorunluluk arz etmektedir⁴.

¹ Güvemli Oktay, Küreselleşmenin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 30, Sayfa, 46, Nisan 2006.

² Yıldırım Suat, Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlere İlişkin Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 23, Sayfa 34, Eylül 2007.

³ Özbirecikli Mehmet, Pastacıgil Arın, Türkiye'de Muhasebeci Eğitiminin Gelişim Süreci: IFAC Standartları İle Mukayeseli Bir İnceleme, Muhasebe ve Finansman Dergisi, sayı 41, Sayfa 83-96, Ocak 2009.

⁴ Tetik Nilüfer, Kınay Fatma, Çiğir Ayşegül, Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Durum Analizi ve Beklentilerini Saptamaya Dönük Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 38, Sayfa 71, Nisan 2008.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, Elazığ ilinde faaliyette bulunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin muhasebe mesleğinin bugününe ve geleceğine dair bakış açılarını tespit etmek ve değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmada;

- 1- Meslek mensuplarının demografik özellikleri,
- 2- Eğitim durumları,
- 3- Gelir düzeyleri,
- 4- Mesleğin geleceğine bakış açıları gibi konular araştırılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırmanın kapsamını muhasebe meslek mensupları, çalışma alanını Elazığ Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (ESMMO) ve örneklem kapsamını ise ESMMO'YA kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler oluşturmaktadır. Odaya Kayıtlı 45 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir'den mesleğe aktif olarak devam eden 40 meslek mensubuyla anket yapılmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Hazırlanan anket formları iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümde meslek mensuplarının demografik özellikleri ve mesleki nitelikleri ile ilgili sorular, ikinci bölümde ise meslek mensuplarının muhasebe mesleğine bakış açılarını ortaya koymaya yönelik sorular yer almaktadır. Anket çalışması, araştırmacılar tarafından bire bir meslek mensupları ile yüz yüze görüşülerek yapılmıştır.

6. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin Analizinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır. Verilere frekans ve ki kare analizleri yapılmış, frekans analizleri değerlendirilmiş ancak ki kare analizlerinde sadece bir noktada anlamlı ilişki tespit edilmiş geri kalan veriler arasında anlamlı ilişkiler belirleyen sonuçlara ulaşılamamıştır. Ayrıca ilişkinin boyutunu belirleyebilmek için çapraz tablolardan yararlanılmıştır.

7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmadan elde edilen veriler; önce frekans analizine, sonra SPSS analizine ve daha sonra çapraz tablo analizine tabi tutulmuştur.

7.1 VERİLERİN FREKANS ANALİZİ

Araştırma sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde düzenlenmiş ve bu tablolardaki analiz sonuçları yorumlanmıştır.

Tablo 1: Meslek Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grupları	Sayı	Oran (%)	Kümülatif (%)
20–30 yaş arası	5	12,5	12,5
31–40 yaş arası	14	35,0	47,5
41–50 yaş arası	8	20,0	67,5
51–60 yaş arası	7	17,5	85,0
61 yaş ve üzeri	6	15,0	100,0
Toplam	40	100,0	

Tablo 1 incelendiğinde meslek mensuplarının % 55'inin 31–50 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Dolayısıyla meslek mensuplarının önemli bir kısmının orta yaş grubunda olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Meslek Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Oran (%)	Kümülatif (%)
Kadın	2	5,0	5,0
Erkek	38	95,0	100,0
Toplam	40	100,0	

Elazığ'daki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin cinsiyet dağılımının incelendiğinde kadın meslek mensuplarının % 5'lik bir oranı, erkeklerin ise % 95 gibi büyük bir oranı oluşturduğu görülmektedir. Türkiye genelinde ise 33.890 erkek, 10.061 kadın meslek mensubunun bulunduğu ve kadınların % 23, erkeklerin ise % 77'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir⁵.

Meslek mensuplarının annelerinin büyük bir kısmının okuryazar olmadığı, yine önemli bir kısmının ise ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Annesi üniversite mezunu olan ise sadece bir meslek mensubu bulunmaktadır.

Meslek mensuplarının babalarının eğitim durumu incelendiğinde ise, meslek mensuplarının babalarının % 30'unun okuryazar olmadığı ve % 47,5'unun ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu olanların ise % 10'luk bir dilimi oluşturduğu belirlenmiştir. Meslek mensuplarının anneleri ile babalarının eğitim seviyeleri arasında çok büyük farklılıkların olmadığı ancak babaların eğitim durumunun annelerin eğitim durumundan biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da bölgenin genel demografik yapısına uymaktadır.

Tablo 3: Meslek Mensuplarının Anne ve Babalarının Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Anne		Baba	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Okur Yazar Değil	21	52,5	12	30,0
İlkokul Mezunu	13	32,5	11	27,5
Ortaokul Mezunu	1	2,5	8	20,0
Lise ve Dengi Okul Mezunu	4	10,0	5	12,5
Üniversite Mezunu	1	2,5	4	10,0
Toplam	40	100,0	40	100,0

⁵ <http://www.turmob.org.tr>, 25.03.2009.

Tablo 4: Meslek Mensuplarının Anne ve Babalarının Meslek Durumu

Annenin Mesleği			Babanın Mesleği		
Meslekler	Sayı	Oran (%)	Meslekler	Sayı	Oran (%)
Ev Hanımı	37	92,5	Kamu Görevlisi	5	12,5
Kamu Görevlisi	2	5,0	Serbest Meslek	8	20,0
Çalışmıyor	1	2,5	Çiftçi	10	25,0
			İşçi	8	20,0
			Çalışmıyor	8	20,0
			Diğer	1	2,5
Toplam	40	100,0	Toplam	40	100,0

Tablo 4'e göre, meslek mensuplarının annelerin % 92,5'lik bir oranla ev hanımı olduğu görülmektedir. Aynı tabloya göre, meslek mensuplarının babalarının mesleklerinin % 25'inin Çiftçi, % 20'sinin serbest meslek, % 20'sinin işçi ve geri kalan % 20'lik dilimin ise çalışmayanlardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 5: Meslek Mensuplarının Mezun oldukları Fakülte veya Yüksek Okullar

Mezun Olunan Fakülte Ya da Yüksek Okul	Sayı	Oran (%)
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	23	57,5
İşletme Fakültesi	3	7,5
Açık Öğretim Fakültesi	4	10,0
Ticari İlimler Akademisi	7	17,5
4 Yıllık Bir Yüksek Okul	2	5,0
Diğer	1	2,5
Toplam	40	100,0

Tablo 5'e göre, meslek mensuplarının % 57,5 gibi büyük bir oranının İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu, % 17,5'lik kısmının Ticari İlimler Akademisi mezunu ve % 10'luk kısmının ise Açık Öğretim Fakültesi mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Meslek Mensuplarının Mezun Olduğu Bölümler

Bölümler	Sayı	Oran (%)
İşletme Bölümü	25	62,5
İktisat Bölümü	5	12,5
Maliye Bölümü	4	10,0
Kamu Yönetimi Bölümü	4	10,0
Diğer	2	5,0
Toplam	40	100,0

Tablo 6 ile Tablo 5 birlikte incelendiğinde fakülte mezunu meslek mensuplarının % 62,5 gibi büyük bir bölümünün muhasebe mesleğine daha uygun eğitimin verildiği işletme bölümü mezunu olduğu görülmektedir. Bunu, sırasıyla % 12,5 oranla iktisat bölümü, % 10 oranla maliye bölümü ve % 10 oranla kamu yönetimi bölümü izlemektedir.

Tablo 7: Meslek Mensuplarının Meslek Ruhsatını Alış Biçimleri

Meslek Ruhsatını Alış Biçimi	Sayı	Oran (%)
İşletme Bölümü	25	62,5
İktisat Bölümü	5	12,5
Maliye Bölümü	4	10,0
Kamu Yönetimi Bölümü	4	10,0
Diğer	2	5,0
Toplam	40	100,0

Tablo 7’de meslek mensuplarının meslek ruhsatını alış şekilleri incelenmiş ve bunun sonucunda % 65’inin meslek ruhsatını sınavla aldığı, % 35’inin ise, 3568 Sayılı Yasada yer alan geçici madde gereğince, sınavsız aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 8: Meslek Mensuplarının Mesleki Kıdemleri

Mesleki Kıdem	Sayı	Oran (%)
0–5 Yıl Arası	13	32,5
6–10 Yıl Arası	5	12,5
11–15 Yıl Arası	5	12,5
16–20 Yıl Arası	4	10,0
21 Yıl ve Üzeri	13	32,5
Toplam	40	100,0

Tablo 8’deki bilgilere göre 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan meslek mensupları ile 0–5 yıl arası kıdeme sahip olan meslek mensuplarının oranının eşit olduğu ve yaklaşık % 65’ini oluşturduğu görülmektedir. Bu bilgilere göre, 0–5 yıl kıdeme sahip olan meslek mensuplarının, bir başka ifadeyle mesleğe yeni giren meslek mensuplarının, önemli bir orana sahip olduğu, bu durumun ise mesleğin geleceği açısından olumlu olmasına rağmen, meslek mensuplarının tecrübesiz olduğunu gösterdiği söylenebilir.

Tablo 9: Meslek Mensuplarının Tuttukları Toplam Defter Sayısı

Defter Sayısı	Sayı	Oran %	Toplam Defter Sayısı
0-50 Adet Arası	10	25,0	309
51-100 Adet Arası	16	40,0	1021
101-150 Adet Arası	9	22,5	1033
151-201 Adet Arası	1	2,5	172
201 ve Üzeri	4	10,0	2013
Toplam	40	100,0	4548

Araştırmada meslek mensuplarının iş yüklerini öğrenmek amacı ile meslek mensuplarının tuttukları defter sayıları sorulmuştur. Bu soruda meslek mensuplarına 1. ve 2. sınıf defter ayrımı yapmadan toplam defter sayılarını yazmaları istenmiştir. Meslek mensuplarının ortalama defter sayılarının yaklaşık (4584/40) 115 olduğu saptanmıştır. Bu sayının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bir meslek mensubunun ortalama 115 civarında işletmeye muhasebe hizmeti verdiği göz önüne alındığında kaliteli bir hizmetin sunulamayacağı söylenebilir.

Tablo 10: Meslek Mensuplarının Aylık Ortalama Net Gelirleri

Aylık Net Gelir	Sayı	Oran (%)	Kümülatif %
1.000 TL'den az	7	17,5	17,5
1.001-2.000 TL arası	7	17,5	35,0
2.001-3.000 TL arası	12	30,0	65,0
3.001-4.000 TL arası	7	17,5	82,5
4.001 TL'den fazla	7	17,5	100,0
Toplam	40	100,0	

Araştırmada, meslek mensuplarının muhasebe mesleğinden elde ettikleri aylık gelirlere ilişkin veriler de elde edilmiş olup, 40 meslek mensubuna ait aylık toplam gelirin 101.500 TL olduğu saptanmıştır. Bu verilere göre, meslek mensuplarının aylık ortalama gelirlerinin (101.500 TL/40) = 2.537 TL olduğu göz önüne alındığında, ülkemiz koşullarına göre iyi bir seviyede olduğu söylenebilir. Ancak, meslek mensuplarının aylık gelirleri ile defter sayıları karşılaştırıldığında ise defter başına ortalama gelirin (101.500 TL/4.548 defter) yaklaşık 22 TL olduğu görülmektedir. Bu durumun ise, meslek mensuplarının tarifinin çok altında bir ücretle muhasebe hizmeti verdiklerini, gösterdiği söylenebilir.

Tablo 11: Meslek Mensuplarının Mesleği Tercih Etme Nedenleri

Mesleği Tercih Etme Nedenleri	Sayı	Oran %
Aldığım Eğitime Uygun Olması	26	65,0
Aile Mesleği Olması	3	7,5
Gelir Düzeyinin Yüksek Olması	4	10,0
Saygın ve Geçerli Bir Meslek Olması	1	2,5
Başka Bir İş Bulamadığım İçin	2	5,0
Sevdiğim ve Yatkın Olduğum Bir Meslek Olması	4	10,0
Toplam	40	100,0

Meslek, bireylerin hayatlarını kazanmak için yaptığı ve belli bir eğitimle kazandığı bilgi ve becerilere dayalı faaliyetlerin tümüdür⁶. Tablo 11 incelendiğinde, meslek mensuplarının büyük bir kısmının (% 65) Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik mesleğini seçmelerindeki en önemli etken olarak “aldıkları eğitimin muhasebe mesleğine uygun bir eğitim olması”nı belirtmişlerdir. Diğer etkenler incelendiğinde, ön plana çıkan nedenler olarak % 10 oranla “gelir düzeyi yüksek bir meslek olması” ve yine % 10 oranla “sevdikleri ve yatkın oldukları bir meslek olması” nedenlerini belirttikleri görülmektedir.

Yapılan bir başka araştırmada ise ankete katılan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali müşavir ve Yeminli Mali müşavirler muhasebe mesleğini seçme nedenleri olarak 1.sırada “bağımsız olarak çalışma olanağına sahip olması” ikinci sırada “işten ayrılma halinde aynı meslek kolunda her zaman iş bulabilme imkanı olması” üçüncü sırada ise “mesleğin prestij sağlaması” belirtilmiştir⁷.

Tablo 12: Meslek Mensuplarının Mesleği Tekrar Seçip Seçmeme ile İlgili Görüşler

Meslek Seçimi	Sayı	Oran %
Hayır Seçmezdim	24	60,0
Evet Seçerdim	16	40,0
Toplam	40	100,0

Tablo 12’de meslek mensuplarının mesleklerindeki memnuniyet düzeyleri araştırılmıştır. Bu soruya verilen cevaplarda meslek mensuplarının % 60’ının meslekten memnun olmadığı ve tekrar bu mesleği seçmeyecekleri belirtilmiştir. Buna karşılık % 40’lık kesimin mesleğinden memnun olduğu ve aynı mesleği yeniden seçecekleri belirtilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları mesleki sorunları özel ve genel olarak ikiye ayırmak mümkündür. Mesleki özel sorunlar arasında; meslek gereklerinden, toplumdan, mükelleflerden, devletten, yaşam şartlarından, iş piyasasındaki gelişmelerden vb. kaynaklanan çeşitli nedenleri saymak mümkündür. Öte yandan genel sorunlar açısından bakıldığında ise, iş yerindeki ekonomik, sosyal ve manevi çalışma atmosferine bağlı psikolojik durumun etkisi gösterilmektedir⁸.

⁶ Ömürbek Vesile, Usul Hayrettin, Muhasebe Mesleğinin Seçilmesinde Etkin Olan Etkenlerin Faktör Analiziyle İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 37, Sayfa 164, Ocak 2008

⁷ Ömürbek ve Usul, a.g.m., Sayfa 169

⁸ Akın Adnan, Muhasebe Meslek Mensuplarında İş Tatmini İle İşten Ayrılma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 34, Sayfa 145, Nisan 2007.

Tablo 13: Meslek Mensuplarının Mesleği Tekrar Seçmeme Nedenleri

Mesleği Seçmeme Nedenleri	Sayı	Oran (%)
Yıpratıcı, yorucu ve stresli bir meslek olması	18	45,0
Mükellefin, muhasebecinin değerini bilmemesi	2	5,0
Hizmetin karşılığını yeterince alamamak	3	7,5
Yasaların, meslek mensuplarının iş yükünü giderek arttırması	1	2,5
Yanıtsız	16	40,0
Toplam	40	100,0

Tablo 13, Tablo 12'deki sonuçları açıklamaya yönelik olarak hazırlanan sorunun yanıtlarını içermektedir. Meslek mensuplarının şansları olduğu takdirde mesleği tekrar seçmemesine neden olan önemli konuların başında % 45'lik bir oranla mesleğin yıpratıcı, yorucu ve stresli bir meslek olarak gösterilmesi gelmektedir. Hizmetin karşılığını yeterince alamamak ve mükellefin muhasebecinin değerini bilmemesi de diğer önemli etkenler olarak belirtilmiştir.

Tablo 14: Meslek Mensuplarının Yakınlarının Mesleği Seçip Seçmemeleri İle İlgili Görüşleri

	Sayı	Oran (%)
Kesinlikle Hayır, Onaylamam	11	27,5
Hayır, Onaylamam	8	20,0
Bir Fikrim Yok	8	20,0
Evet, Onaylarım	11	27,5
Kesinlikle Evet, Onaylarım	2	5,0
Toplam	40	100,0

Bu soruda meslek mensuplarına, birinci derecede yakınlarının muhasebe mesleğini seçmelerini onaylayıp onaylamadıkları sorulmuştur. Meslek mensuplarının yaklaşık % 28'i bu soruya "Kesinlikle hayır, onaylamam", % 20'si ise "Hayır, onaylamam" cevabını vermiştir. Yaklaşık % 28'i "Evet, onaylarım", % 5'i ise "Kesinlikle evet, onaylarım" cevabını vermiştir. % 20'si ise "Bir fikrim yok" cevabını vermiştir. Bu soruya "Kesinlikle hayır, onaylamam" ve "Hayır, onaylamam" diyenlerin oranı % 48 iken, "Evet, onaylarım" ve "Kesinlikle evet, onaylarım" diyenlerin toplamı ise % 33'tür. Bu verilere göre, meslek mensuplarının büyük bir kısmı (% 48) birinci derece yakınlarının muhasebe mesleğini seçmelerini onaylamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 15: Meslek Mensuplarının Muhasebe Mesleğinin Saygınlığı Konusundaki Düşünceleri

	Sayı	Oran (%)
Kesinlikle Saygın Değil	4	10,0
Hayır, Saygın Değil	6	15,0
Fikrim Yok	2	5,0
Evet, Saygın	19	47,5
Kesinlikle Saygın	9	22,5
Toplam	40	100,0

Tablo 15'e göre, muhasebe mesleğini saygın olarak görenlerin oranının % 70 olduğu (evet % 47,5 ve kesinlikle evet % 22,5) görülmektedir. Bu oran, meslek mensuplarının kendi mesleklerini algılayış biçimlerinin olumlu olduğunu ve mesleğin geleceği açısından umutlu olduklarını göstermektedir. Ancak; meslek mensuplarının yaklaşık % 48'inin yakınlarının muhasebe mesleğini seçmelerini onaylamazken, yine yaklaşık % 70'inin muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak görmeleri bir çelişki olarak algılanabilir.

Tablo 16: Muhasebe Mesleğini Saygın Olarak Görmeyenlerin, Mesleği Saygın Görmeme Nedenleri

	Sayı	Oran (%)
Mükelleflerin bilinçli olmaması	6	50,0
Muhasebeye gereken önemin verilmemesi	3	25,0
Meslek mensuplarının meslek ahlak kurallarına uymaması	1	8,3
Resmi kuruluşların mesleğe gereken desteği vermemesi	2	12,7
Toplam	12	100,0

Toplumsal değerlerdeki değişimler ve gelişmeler, mesleki düzenlemelerde önemli rol oynamaktadır. Diğer bir deyişle, toplumda var olan anlayış ve görüşler, etik kurallarına yön vermektedir⁹. İşte bu noktada bu kuralların varlığı ve uygulanışı mesleklerin algılanış biçimini de etkilemektedir.

Tablo 16'da, bir önceki tabloda muhasebe mesleğini saygın olarak görmeyen meslek mensuplarının muhasebe mesleğini saygın olarak görmeme nedenleri yer almaktadır. Buna göre, meslek mensuplarının % 50'si "mükellefin bilinçli olmaması"nı % 25'i ise "muhasebeye gereken önemin verilmemesi"ni neden olarak ileri sürmüşlerdir. Yapılan bir başka araştırmada; mükelleflerin meslek mensuplarını "kendilerinin emrinde çalışan personel olarak gördükleri", "özel işlerinin muhasebeciler tarafından yerine getirilmesini istedikleri" ve "muhasebecilerinin sadece kendi işletmeleri ile ilgilendiklerini varsaydıkları" ortaya çıkmıştır¹⁰. Dolayısıyla mükelleflerin muhasebe mesleği konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

⁹ Ergün Halil, Gül Kudret, Muhasebe Mesleği Etik Kuralları ve Bu Kuralların Meslek Mensuplarıncı Algılanışı, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 25, Sayfa 144, Ocak 2005.

¹⁰ Usul Hayrettin, Aslantaş Burcu Ateş, Muhasebeci- Mükellef Çatışması, Muhasebe ve Denetime Bakış, sayı: 22, Sayfa 91, Mayıs 2007.

Tablo 17: Meslek Mensuplarının İş Değişirme Hakkındaki Görüşleri

	Sayı	Oran (%)
Kesinlikle Hayır	3	7,5
Hayır	28	70,0
Fikrim yok	4	10,0
Evet	3	7,5
Kesinlikle Evet	2	5,0
Total	40	100,0

Tablo 17’deki değerler incelendiğinde; meslek mensuplarının % 77,5’i işlerini değiştirmeyi düşünmediklerini, buna karşılık % 12,5’i ise işlerini değiştirmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ancak, Tablo 12’de meslek mensuplarının mesleklerindeki memnuniyet düzeylerinin araştırılmasına yönelik olarak sorulan soruya verdikleri cevaplarla, bu soruya verilen cevaplar bir biriyle çelişmektedir. Tablo 12’ye göre, meslek mensuplarının % 60’ı meslekten memnun olmadıklarını ve tekrar bu mesleği seçmeyeceklerini belirtmiş olmalarına rağmen, Tablo 17’ye göre, meslek mensuplarının % 77,5’i iş değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmiştir.

Tablo 18: Meslek Mensuplarının, Muhasebe Mesleğinin Gelecekte Yeni İhtisas Alanlarına Ayrılıp Ayrılmayacağı Konusundaki Düşünceleri

	Sayı	Oran (%)
Kesinlikle Hayır	2	5,0
Hayır	12	30,0
Fikrim yok	1	2,5
Evet	19	47,5
Kesinlikle evet	6	15,0
Toplam	40	100,0

Tablo 18’de meslek mensuplarının, muhasebe mesleğinin gelecekte, defter tutma dışında, yeni ihtisas alanlarına ayrılıp ayrılmayacağı konusundaki soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır. Bu cevaplar incelendiğinde; meslek mensuplarının % 47,5’inin bu soruya “evet”, %15’inin “kesinlikle evet” cevabı vererek, muhasebe mesleğinin bu işlevini yerine getireceğine çoğunlukla inandıkları anlaşılmaktadır. Buna karşılık % 30’unun “hayır”, % 5’inin “kesinlikle hayır” cevabı vererek böyle bir gelişmenin olacağına inanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe mesleğinin, günümüzde özellikle denetim boyutunun hızlı bir gelişme gösterdiği ve pek çok batı ülkesinde geleceğin gözde meslekleri arasında kabul edilen ve özellikle dolandırıcılık suçlarının soruşturulmasında son derece önemli katkılar sağlayabileceği düşünülen “Adli Muhasebecilik” konusunu tüm boyutlarıyla inceleyen çalışmaların yapıldığı görülmektedir¹¹. Ayrıca, muhasebe mesleğinin, temeli muhasebe mesleği

¹¹ Aktaş Hüseyin, Kuloğlu Gökhan, Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 25, Sayfa 102, Mayıs 2008.

olan Derecelendirme ve Değerleme Uzmanlığı gibi yeni ihtisas alanlarına sahip olduğu görülmektedir. Bu gelişmelerin, mesleğin gelecekte defter tutma dışında yeni imkânlar sağlayacağı konusunda olumlu düşünen meslek mensuplarını doğrular nitelikte olduğu söylenebilir.

7.2 Verilerin Çapraz Tablo Analizi

Bu bölümde, değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla Ki Kare analizine başvurulmuş ve ayrıca verilerin çapraz tablo analizi yapılmıştır. Çapraz tablo analizinde;

- Şu anda yeniden meslek seçme şansınız olsaydı muhasebe mesleğini seçer miydiniz?

- Çocuğunuzun ya da yakınlarınızın muhasebe mesleğini seçmesini ister miydiniz?
- Sizce muhasebe mesleği saygın bir meslek midir?
- İşinizi değiştirmeyi düşünüyor musunuz?
- Muhasebe mesleğinin defter tutma dışında, gelecekte muhasebe temeline dayanan yeni iş imkânlarına sahip olacağına inanıyor musunuz?

şeklindeki sorular, meslek mensuplarının yaş, kıdem, gelir düzeyi, mezun olduğu fakülte, mezun olduğu bölüm, cinsiyet, meslek ruhsatını alış biçimi ve tutulan defter sayısı gibi değişkenlerle tek tek karşılaştırılarak incelenmiştir.

Tablo 19: Meslek Mensuplarının Yaş Grupları ile İş Değiştirme Konusundaki Düşünceleri

Yaş Grupları	İş Değiştirme Konusundaki Düşünceleri					Toplam
	Kesinlikle Hayır	Hayır	Fikrim yok	Evet	Kesinlikle Evet	
20-30 yaş arası	0	5	0	0	0	5
31-40 yaş arası	0	7	4	2	1	14
41-50 yaş arası	0	7	0	1	0	8
51-60 yaş arası	3	4	0	0	0	7
61 yaş ve üzeri	0	5	0	0	1	6
Toplam	3	28	4	3	2	40

Tablo: 20 Ki Kare Analizi

Chi-Square Tests (ki kare)	Değer	df	Asymp Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,920a	16	,024
Likelihood Ratio	27,677	16	,035
Linear-by-Linear Association	,751	1	,386
N of Valid Cases	40		

Ki Kare analizinde; bulunan sonuçlar $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda sadece yaş ile iş değiştirme arasında yukarıdaki tabloda belirlenen anlamlı bir ilişkinin olduğu, diğer değişkenler arasında % 5 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca, mesleğin geleceğine dair düşüncelerin belirlenmesine yönelik olarak sorulan sorulara verilen cevaplar çapraz tablo analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz sonucunda, değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde anlamlı sayılabilecek bulgular aşağıda belirtilmiştir.

7.2.1. Meslek Mensubunun Yaşı ile Mesleğin Geleceği Arasındaki İlişki

- 20–30 yaş arasındaki meslek mensuplarının % 40'ı, 31–40 yaş arasındakilerin % 57'si, 41–50 yaş arasındakilerin % 75'i ve 51 yaşın üzerindeki % 62'si muhasebe mesleğini yeniden seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.
- 20–30 yaş arasındaki meslek mensuplarının % 50'si, 31–40 yaş arasındakilerin % 63'ü, 41–50 yaş arasındakilerin % 60'ı ve 51 yaşın üzerindeki % 58'i birinci derecede yakınlarının muhasebe mesleğini seçmesini onaylamamaktadır.
- 20–30 yaş arasındaki meslek mensuplarının tamamı, 31–40 yaş arasındakilerin % 71'i, 41–50 yaş arasındakilerin tamamı ve 51 yaşın üzerindeki % 50'si muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak gördüklerini belirtmişlerdir.
- 20–30 yaş arasındaki meslek mensuplarının tamamı, 31–40 yaş arasındakilerin % 70'i, 41–50 yaş arasındakilerin % 88'i ve 51 yaşın üzerindeki % 92'si mesleklerini değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

7.2.2. Mezun Olunan Fakülte ya da Yüksek Okul İle Mesleğin Geleceği Arasındaki İlişki

- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının % 52'si, İşletme Fakültesi mezunlarının % 66'sı, Açık Öğretim Fakültesi mezunlarının % 75'i, Ticari İlimler Akademisi mezunlarının % 57'si ve Diğer bir Yüksek Okul mezunlarının tamamı muhasebe mesleğini yeniden seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.
- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının % 80'i, İşletme Fakültesi mezunlarının % 33'ü, Açık Öğretim Fakültesi mezunlarının tamamı, Ticari İlimler Akademisi mezunlarının % 50'si ve Diğer bir Yüksek Okul mezunlarının % 50'si birinci derecede yakınlarının muhasebe mesleğini seçmesini onaylamamaktadır.
- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının % 74'ü, İşletme Fakültesi mezunlarının tamamı, Açık Öğretim Fakültesi mezunlarının tamamı, Ticari İlimler Akademisi mezunlarının % 50'si ve Diğer bir Yüksek Okul mezunlarının % 50'si muhasebe mesleğini Saygın bir meslek olarak gördüklerini belirtmişlerdir.
- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının % 84'ü, İşletme Fakültesi mezunlarının % 66'sı, Açık Öğretim Fakültesi mezunlarının tamamı, Ticari İlimler Akademisi mezunlarının % 86'sı ve Diğer bir Yüksek Okul mezunlarının tamamı işlerini değiştirmeyi düşündüklerini belirtmişlerdir.

7.2.3. Meslek Mensuplarının İş Yüğü İle Mesleğin Geleceği Arasındaki İlişki

- Tuttukları defter sayısı; 0–50 arasında olan meslek mensuplarının % 60'ı, 51–100 arasında olanların % 56'sı, 101–150 arasında olan-

ların % 78'i ve 151 ve üzeri olanların % 25'i muhasebe mesleğini tekrar seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.

- Tuttukları defter sayısı; 0–50 arasında olan meslek mensuplarının % 67'si, 51–100 arasında olanların % 63'ü, 101–150 arasında olanların % 57'si ve 151 ve üzeri olanların % 40'ı birinci derecede yakınlarının muhasebe mesleğini seçmelerini onaylamamaktadır.
- Tuttukları defter sayısı; 0–50 arasında olan meslek mensuplarının % 70'i, 51–100 arasında olanların % 66'sı, 101–150 arasında olanların % 88'i ve 151 ve üzeri olanların % 80'i muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak gördüklerini belirtmişlerdir.
- Tuttukları defter sayısı; 0–50 arasında olan meslek mensuplarının tamamı, 51–100 arasında olanların % 73'ü, 101–150 arasında olanların % 88'i ve 151 ve üzeri olanların tamamı işlerini değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

7.2.4. Meslek Mensuplarının Gelir Düzeyi İle Mesleğin Geleceği Arasındaki İlişki

- Aylık gelirleri; 1.000 TL'den az olan meslek mensuplarının % 86'sı, 1.001 TL–2.000 TL arasında olanların % 43'ü, 2.001 TL–3.000 TL arasında olanların % 67'si, 3.000 TL'den fazla olanların % 50'si muhasebe mesleğini yeniden seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.
- Aylık gelirleri; 1.000 TL'den az olan meslek mensuplarının % 83'ü, 1.001 TL–2.000 TL arasında olanların % 40'ı, 2.001 TL–3.000 TL arasında olanların % 78'i, 3.000 TL'den fazla olanların % 42'si birinci derecede bir yakınlarının muhasebe mesleğini seçmesini onaylamadığını belirtmiştir.

- Aylık gelirleri; 1.000 TL'den az olan meslek mensuplarının % 57'si, 1.001 TL–2.000 TL arasında olanların % 100'ü, 2.001 TL–3.000 TL arasında olanların % 27'si, 3.000 TL'den fazla olanların % 23'ü muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak görmediklerini belirtmişlerdir.
- Aylık gelirleri; 1.000 TL'den az olan meslek mensuplarının % 67'si, 1.001 TL–2.000 TL arasında olanların % 83'ü, 2.001 TL–3.000 TL arasında olanların % 91'i, 3.000 TL'den fazla olanların % 92'si işlerini değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

7.2.5. Meslek Mensuplarının Mesleki Kıdem İle Mesleğin Geleceği Arasındaki İlişki

- Mesleki kıdemi; 0–5 yıl arasında olanların % 38'i, 6–10 yıl arasında olanların % 60'ı, 11–15 yıl arasında olanların % 80'i ve 16 yıl ve üzeri olanların % 71'i muhasebe mesleğini yeniden seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.
- Mesleki kıdemi; 0–5 yıl arasında olanların % 44'ü, 6–10 yıl arasında olanların % 60'ı, 11–15 yıl arasında olanların % 75'i ve 16 yıl ve üzeri olanların % 64'ü birinci derecede bir yakınlarının muhasebe mesleğini seçmesini onaylamadığını belirtmiştir.
- Mesleki kıdemi; 0–5 yıl arasında olanların % 93'ü, 6–10 yıl arasında olanların % 60'ı, 11–15 yıl arasında olanların % 75'i ve 16 yıl ve üzeri olanların % 63'ü muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak gördüklerini belirtmiştir.
- Mesleki kıdemi; 0–5 yıl arasında olanların % 91'i, 6–10 yıl arasında olanların % 67'si, 11–15 yıl arasında olanların % 80'i ve 16 yıl ve üzeri olanların % 88'i işlerini değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

7.2.6. Meslek Ruhsatının Alınış Biçimi İle Mesleğin Geleceği Arasındaki İlişki

- Meslek ruhsatını sınavsız alanların % 64'ü, sınavla alanların % 58'i muhasebe mesleğini yeniden seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.
- Meslek ruhsatını sınavsız alanların % 63'ü, sınavla alanların % 57'si birinci derecede bir yakınının muhasebe mesleğini seçmesini onaylamadığını belirtmiştir.
- Meslek ruhsatını sınavsız alanların % 58'i, sınavla alanların % 81'i muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak gördüklerini belirtmişlerdir.
- Meslek ruhsatını sınavsız alanların % 93'ü, sınavla alanların % 82'si işlerini değiştirmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

8. SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucunda meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin geleceğine bakış açılarının pek olumlu olmadığı sonucuna varılmıştır. Meslek mensuplarının özellikle yaşı ve meslekteki kıdem arttıkça meslekle ilgili bir bıkkınlık yaşadıkları ve dolayısıyla muhasebe mesleği hakkında daha olumsuz yargılara sahip oldukları görülmüştür. Meslek mensuplarının gelir düzeyi arttıkça mesleğe bakış açılarının daha olumlu olduğu, ancak iş yükleri arttıkça mesleğe bakış açılarının daha olumsuz olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, meslek mensuplarının büyük bir bölümü, muhasebe mesleğinin geleceğine bakış açılarının olumsuz olmasına rağmen, muhasebe mesleğini saygın ve geçerli bir meslek olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Yararlanılan Kaynaklar

AKIN, Adnan. Muhasebe Meslek Mensuplarında İş Tatmini İle İşten Ayrılma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:34, Nisan 2007

AKTAŞ, Hüseyin; KULOĞLU, Gökhan. Adli Muhasebe ve Adli Muhasebecilik Mesleği, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:25, Mayıs 2008.

ERGÜN, Halil; GÜL, Kudret. Muhasebe Mesleği Etik Kuralları ve Bu Kuralların Meslek Mensuplarınca Algılanışı, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:25, Ocak 2005

GÜVEMLİ Oktay. Küreselleşmenin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, sayı 30, Nisan 2006

ÖMÜRBEK, Vesile; USUL, Hayrettin. Muhasebe Mesleğinin Seçilmesinde Etkin Olan Etkenlerin Faktör Analiziyle İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi Sayı:37, Ocak 2008

ÖZBİRECİKLİ, Mehmet; PASTACIGİL Arın. Türkiye’de Muhasebeci Eğitiminin gelişim süreci: IFAC Standartları ile Mukayeseli Bir inceleme, Muhasebe ve Finansman Dergisi, sayı 41, Ocak 2009,

TETİK, Nilüfer; KINAY, Fatma; CİĞER, Ayşegül. Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Durum Analizi ve Beklentilerini Saptamaya Dönük Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:38, Nisan 2008

USUL, Hayrettin; ASLANTAŞ, Burcu Ateş. Muhasebeci- Mükellef Çatışması, Muhasebe ve Denetime Bakış, sayı:22, Mayıs 2007

YILDIRIM, Suat. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlere İlişkin anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:23, Eylül 2007.

<http://www.turmob.org.tr>